

ANADOLUNUN IRK TARİHİ ÜZERİNE ANTROPOLOJİK BİR TETKİK [1]

Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu

*Ankara Tarih, Dil, Coğrafya Fakültesi Antropoloji Profesörü
ve
Muine Atasayan
asistan*

Bu tebliğimin mevzuu sadece Etilerden (Hitit) elimize geçen Osteologik vesikaların tetkiki ve neticelerin hulasası idi.

Fakat Ankara Tarih, Dil, Coğrafya Fakültesinde bulunan Türk Antropoloji Enstitüsünün koleksiyonları Anadolu tarihi Prehistoirinden itibaren modern devirlere kadar muhtelif prehistorik ve historik epoklara ait osteologik malzeme ile zenginleşmiştir. Bugün bu materyele istinat ederek Anadolunun Neolitique epokundan Osmanlı devrine kadarki sekenesinin boylarını (Taille) tesbit etmek imkânı hasıl oldu. Önünüzde kısaca antropolojik terkiibini yapmağa çalışacağımız bu insan vesikaları Alışar hafriyatından (1927 - 1932) elde edilmiştir. Alışar hafriyatından çıkan osteologik malzeme chronologie itibariyle aşağıdaki tarzda sıralanmışlardır.

- 1) Bakır çağı
- 2) Bronz I
- 3) Eti
- 4) Post Eti
- 5) Helenistik
- 6) Roma - Bizans
- 7) Osmanlı

Alışar hafriyatından elde edilen ve Türk Antropoloji enstitüsünde etrafiyle tetkik ettiğimiz bu muhtelif devirler iskelet malzemesine kronolojiyi zenginleştirmek ve mukayese sahasını genişletmek için evvelce tetkik ettiğimiz Kumtepe Neolitik iskeletleri ile (1934), Alaca höyük proto Eti iskeletlerinin (1935 - 1936) ve nihayet Ankarada

[1] Antropoloji ve Etnoloji ilimleri arsulusal 2 inci kongresinde tebliğ edilmiştir. (Kopenhag - 1938).

meydana çıkarttığımız Selçuk Türkleri (1935) iskeletlerine ait bazı esas karakterleri sırası geldikçe ilâve edeceğiz.

Alişar hafriyatında meydana çıkarılan bu iskeletlerin ne yazık ki kafa kısımları mevcut değildir. Bu itibarla bundan evvel neşrettiğimiz tetkiklerde olduğu gibi Craniolojique karakterlerden bu tebliğde bahsetmek imkânı olmayacaktır.

İşte bu malzemeye istinat ve yukardaki kronolojiyi takip ederek Anadolu'nun ırk tarihinin bazı noktalarını aydınlatmağa yardım edeceğiz.

Tablo I.

Boy		Kadın Feume	Erkek Homme
1	Neolitik (Kumtepe)	1570	—
2	Bakır çağı r)	1440	1576
3	Tunç çağı (Alişar)	1527	—
4	Proto Eti (Alacahöyük)	—	1590
5	Eti (Alişar)	1585	1597
6	Post Eti (Alişar)	—	1615
7	Helenistik (Alişar)	—	1654
8	Romano-Bizanthin (Alişar)	—	1624
9	Selçuk (Ankara)	1516	1607
10	Osmanlı (Alişar)	1679	1683
11	Bugünkü türk	1550 [1]	1672

1 numaralı boy tablosuna ve bugünkü vesikalarımıza göre kadınlar için minimum boy (1440) olmak üzere Bakır çağında ve maximum boy 1679 milimetre olmak üzere Osmanlı devrindedir. Bu muhtelif periyotlar serisinde kadınların boyları 239 milimetrelik bir fark göstermektedir.

[1] Une étude antropométrique sur 200 femme Turques en Turquie Bayan Afet. 1937.

Erkekler için en kısa boy yine Bakır çağında olmak üzere 1576 milimetre ve en uzun boy da Osmanlı devrinde 1683 milimetredir. Aradaki fark 113 milimetredir. (II numaralı tabloya bakınız.)

Tablo II

	Kadın		Erkek	
	Mn.	Mx.	Mn.	Mx.
1	1549	1612	—	—
2	—	1440	1514	1649
3	1514	1536	—	—
4	—	—	1417	1697
5	1520	1640	1511	1742
6	—	—	1548	1677
7	—	—	1580	1684
8	—	—	1531	1649
9	1498	1566	1580	1628
10	1460	1715	1660	1706
11	—	—	1545	1885

Alişar materyelinden muhtelif devirlere ait iskeletlerin boylarını tayin için ölçülen uzun kemiklerin yekûnu aşağıda gösterilmiştir.

Kemik	Adet	Tekabül eden fert
(Kou kemiği) Humerus	27	13 $\frac{1}{2}$
(Dirsek >) Cubitus	27	13 $\frac{1}{2}$
(Döner >) Radius	32	16
(Kalça >) Femur	19	9 $\frac{1}{2}$
(Kaval >) Tibia	22	11
(İgne >) Fibula	21	10 $\frac{1}{2}$
Yekûn	148	74

Bu suretle 74 ferdin iskeletine ait boyların tesbit olunduğu anlaşılmıştır.

Bu tetkikimde etraf kemiklerine ait bazı karinelerin vasatilerini kayıt ile iktifa edeceğim. Her bir uzun kemik için tafsilâtiyle tesbit edilen ölçü ve karineleri bu hususta neşredebiz esere bırakıyoruz.

Tablo: 3
Kuvvet Karinelere - indice de robusticité

Devirler:	Humerus		Cubitus		Radius		Femur		Tibia		Fibula	
	H.	F.	H.	F.	H.	F.	H.	F.	H.	F.	H.	F.
Bakır çağı	19.95	20	13.21	—	16.98	—	12.48	—	20.95	—	10.24	—
Bronz I	—	—	—	—	16.75	—	12.36	—	20.63	—	9.69	8.91
Eti	18.68	18.84	13.87	13.54	16.88	17.14	11.82	—	11.79	—	18.83	—
Post Eti	17.54	—	12.76	—	16.91	—	—	20	—	—	—	—
Helenistik	19.70	—	14	—	18.67	—	12.16	—	21.13	—	9.90	—
Roma Bizans	21.41	—	11.64	—	18.30	—	12.04	—	21.50	—	10.03	—
Türk	21.93	18.84	—	12.89	17.20	—	13.21	—	—	—	9.11	—

Tablo: 4
Zaviyeler (Açılar)

Devirler:	Ayrılık - Divergence		Dönme - Torsion		Boyun - Çisim		Tibia	
	Humerus	Femur	Astragal	Humerus	Femur	Femur	Inclinaison	Retroversion
Bakır çağı	E 6.41 K 6°	4.7°	20.3° 19°	153.16° 154°	13.5°	130.5°	12.33°	15°
Bronz I	—	6.5°	—	—	16°	126°	14°	16°
Eti	E 4.41 K 3°	5.87° 4.5°	21.99° 22.5°	146° 136.5°	16.5° 126°.5	121.62° 118.23°	8.82°	10.75
Post Eti	E 7.25°	—	19.5°	128°	—	—	7°	8°
Helenistik	4.25°	5.75°	—	140°	18.5°	124.15°	9.3°	11.3°
Roma Bizans	4.58°	5.4°	E 21.27	153	19°	121.8°	11.5°	15°
Türk	E 7.75° K 9°	— 4°	E 21.5 K 21.75	E 143° K 138°	31°	121°	E 11° K 6.5°	E 12.5° K 8.3°

Tablo 5
Platolenie (cubitus) Platymérique, Plastrique (Femur) ve Platycnemique (Tibia) Karineleri

	Platolenie karinesi (Cubitus)	Platymeri karinesi				Plastrik Karine	Hyper Plastie nem X-54.9	Platycnem 55 0-62.0	Mesocnem 63.0-69.9	Eurycnem 70.0-X
		Hyper. Plat. X-74.9	Platy. 75-84.9	Eurym. 85-99.9	Stenomer 100-X					
Bakır çağı I.	88.38	66.21	77.41	—	—	—	61.29	67.16	75.43	
Tunç çağı I.	—	67.26	—	—	—	—	—	—	73.64	
Eti	H. 91.06 F. 85.11	72.88	78.43	88.46	—	H. 93.91 F. 107.31	61.15	65.90	73.87	
Post - Fti	85.41	—	—	—	—	121	—	65.25	—	
Helenistik	84.33	68.54	78.45	—	—	104	61.29	64.94	74.28	
Fomano Bizantin	88.85	69.84	80.11	89.76	—	102.59	60	66.52	75.32	
Türk	H. 90.24 F. 97.37	—	80	—	—	114.29	61.11	63.89	79.65	
Bakır çağı I.	—	% 66.66	% 16.67	—	—	—	—	—	—	
Eti	—	% 27.77	% 49.99	% 11.11	—	—	% 18.7	% 40	% 18.7	
Helenistik	—	% 30	% 50	—	—	—	% 20	% 43.7	% 30	
Romano Bizantin	—	% 25	% 30	% 20	—	—	% 12.5	% 25	% 43.7	
Türk	—	—	—	—	—	—	% 33.33	% 33.33	% 49.99	

